

EDUKACJA WŁĄCZAJĄCA

**Scenariusze
godzin wychowawczych i warsztatów**
prowadzonych przez
psychologa / pedagoga szkolnego

EDUKACJA WŁĄCZAJĄCA

SCENARIUSZE GODZIN WYCHOWAWCZYCH I WARSZTATÓW
prowadzonych przez psychologa / pedagoga szkolnego

EDUKACJA WŁĄCZAJĄCA

Scenariusze godzin wychowawczych i warsztatów prowadzonych przez
psychologa / pedagoga szkolnego

Autorka:

Izabela Banaszczyk

Korekta:

Dominika Prais

Skład:

Krzysztof Warszawski

Projekt okładki:

Robert Bąk

Grafiki i ilustracje:

Zespół mTalent

oraz freepik

© Learnetic SA

Gdańsk 2025

mtalent.pl

Spis treści

WSTĘP

Scenariusze dla uczniów w wieku 7-10 lat

- SCENARIUSZ 1:** Integracja inaczej niż zwykle
- SCENARIUSZ 2:** Poznajemy się bliżej
- SCENARIUSZ 3:** Każdy jest inny, każdy potrzebny
- SCENARIUSZ 4:** **Zasady, reguły, prawa**
- SCENARIUSZ 5:** Język emocji
- SCENARIUSZ 6:** Spory i konflikty
- SCENARIUSZ 7:** Życzliwość
- SCENARIUSZ 8:** Błędy, pomyłki, niepowodzenia

Scenariusze dla uczniów w wieku 11-15 lat (i starszych)

- SCENARIUSZ 1:** Jak dbać o zdrowie psychiczne?
- SCENARIUSZ 2:** Problem hejtu
- SCENARIUSZ 3:** Jak radzić sobie z kryzysem?
- SCENARIUSZ 4:** Skuteczne sposoby uczenia się
- SCENARIUSZ 5:** Neuroróżnorodność
- SCENARIUSZ 6:** Skuteczna komunikacja
- SCENARIUSZ 7:** Trening twórczości
- SCENARIUSZ 8:** Mocne strony - każdy je ma
- SCENARIUSZ 9:** Integracja
- SCENARIUSZ 10:** Relacje

O AUTORCE

WSTĘP

Edukacja włączająca może być nie tylko ideą, która brzmi szlachetnie i jest zgodna z wartościami humanistycznymi, ale przede wszystkim może stać się codzienną praktyką budowania szkoły otwartej dla wszystkich – niezależnie od sprawności, pochodzenia, języka, stylu uczenia się czy doświadczeń życiowych. Włączanie oznacza tworzenie środowiska, w którym każdy uczeń i każda uczennica czuje się dobrze. W takim środowisku są zauważane potrzeby, panuje atmosfera akceptacji i równości, a działania dorosłych zmierzają do rozwijania potencjału młodych ludzi.

Zgodnie z zapisami **Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami (2006)**, ratyfikowanej przez Polskę w 2012 roku, każde dziecko ma prawo do edukacji bez dyskryminacji i na zasadzie równości szans. Kierunek ten został również jednoznacznie wskazany w dokumentach Unii Europejskiej, m.in. w **Europejskim filarze praw socjalnych (2017)** oraz w strategiach dotyczących młodzieży i edukacji. Na gruncie prawa krajowego obowiązek zapewniania warunków do kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi został określony w **Ustawie – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 59 z późn. zm.)** oraz w rozporządzeniach Ministra Edukacji i Nauki, m.in. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Badania naukowe potwierdzają, że edukacja włączająca przynosi korzyści nie tylko uczniom z niepełnosprawnościami czy doświadczeniem migracji, lecz całej społeczności szkolnej. Sprzyja rozwojowi kompetencji społeczno-emocjonalnych, uczy współpracy, empatii oraz kształtuje postawy obywatelskie (Ainscow, 2020; Florian, 2015). Szkoła inkluzyjna staje się przestrzenią, w której każdy uczeń może rozwijać swój potencjał w poczuciu akceptacji i bezpieczeństwa.

Zbiór scenariuszy „mTalent Edukacja włączająca” został przygotowany jako praktyczne narzędzie wspierające nauczycieli, wychowawców, pedagogów i psychologów szkolnych w realizacji powyższych założeń. Opracowane propozycje warsztatów koncentrują się na kluczowych potrzebach rozwojowych dzieci i młodzieży oraz na uniwersalnych tematach realizowanych w grupach, a także wyzwaniach współczesności, takich jak: kształtowanie relacji rówieśniczych, radzenie sobie z emocjami, przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej i hejtowi, budowanie odporności psychicznej, rozwijanie umiejętności uczenia się czy promowanie postaw prospołecznych.

Materiał został podzielony na dwie części, zgodnie z etapem edukacyjnym:

- **dla dzieci młodszych (7–10 lat)** – propozycje warsztatów dotyczących integracji, zasad i norm społecznych, emocji, życzliwości, pogłębiania relacji, radzenia sobie z niepowodzeniami i rozwiązywania konfliktów;
- **dla młodzieży (11–15 lat)** – propozycje zajęć odnoszących się do dbania o zdrowie psychiczne, radzenia sobie w kryzysach, przeciwdziałania hejtowi, rozwijania mocnych stron, kreatywności i skutecznej komunikacji.

Scenariusze wraz z kartami pracy i zadaniami multimedialnymi i kartami .PDF dodatkowymi, dostępnymi do druku z poziomu programu można wykorzystać w dowolny sposób w całości lub wybierając pojedyncze ćwiczenia. Materiały sprawdzą się jako gotowe tematy do realizacji z grupą (np. jako pretekst do podjęcia konstruktywnej dyskusji), a także podczas indywidualnych spotkań o charakterze terapeutycznym albo wspierającym. Dostosowanie i odpowiedni dobór narzędzi należy do nauczyciela, który zna swoich uczniów oraz wyznacza na bieżąco cele edukacyjne i wychowawcze o charakterze indywidualnym i grupowym.

Wszystkie materiały są ukierunkowane na wspieranie edukacji włączającej, wyrównywanie szans oraz promowanie dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży. Stanowią one również odpowiedź na rosnące zapotrzebowanie praktyki szkolnej w zakresie narzędzi wspierających pracę wychowawczą i profilaktyczną.

Bibliografia i źródła

Akty prawne i dokumenty strategiczne:

1. Europejski filar praw socjalnych. Bruksela: Komisja Europejska.
2. Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami. Nowy Jork: ONZ.
3. Rekomendacje Rady Unii Europejskiej dotyczące kluczowych kompetencji w uczeniu się przez całe życie. Dz.U. C 189, 4.6.2018.
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dz.U. 2017, poz. 1578.
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego. Dz.U. 2021, poz. 1536.
6. Strategia Unii Europejskiej na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami 2021–2030. Bruksela: Komisja Europejska.
7. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe. Dz.U. 2017, poz. 59 z późn. zm.

Publikacje naukowe i opracowania eksperckie:

1. Ainscow, M. (2020) Promoting inclusion and equity in education; Lessons from international experiences. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 6(1), pp. 7–16. <https://doi.org/10.1080/20020317.2020.1729587>.
2. Booth, T. and Ainscow, M. (2011) *Index for Inclusion: Developing Learning and Participation in Schools*. Bristol: CSIE.
3. Florian, L. (2015) *Inclusive Pedagogy across the Curriculum*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. OECD (2019) *Education Policy Outlook 2019: Working Together to Help Students Achieve their Potential*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/2b8ad56e-en>.
5. Slee, R. (2019) *Belonging in an Inclusive Education: Crucial Existence*. London: Routledge.
6. World Health Organization (2021) *Guidelines on Mental Health Promotion in Schools*. Geneva: WHO.

SCENARIUSZ 4:

Zasady, reguły, prawa

	PRZEBIEG ZAJĘĆ	CZAS	FORMY I NARZĘDZIA
1.	Opowiadanie o Tomku i ważnej rozmowie Dzieci siedzą w kręgu. Prowadzący czyta im krótkie opowiadanie „O Tomku i ważnej rozmowie”. Następnie zachęca uczestników do rozmowy na temat samego opowiadania oraz praw dziecka.	15'	na forum, rozmowa karta
2.	Bierzemy na warsztat prawa dziecka Zadanie przebiega w małych, 3-osobowych grupach. Każda z nich otrzymuje jedno z praw dziecka. Grupy najpierw rozmawiają o tym, jak rozumieją wylosowane prawo, a potem projektują ukazujący je plakat. Prowadzący sam wybiera prawa, które rozda dzieciom albo pozwoli na ich losowanie. Warto dobrać treść praw do możliwości i potrzeb grupy, a młodszym dzieciom przeczytać je na głos i wyjaśnić. W ramach podsumowania grupy prezentują swoje prace, a prowadzący jeszcze raz głośno odczytuje prawa dziecka.	25'	w grupach karta , kartki A3, kredki, pastele, mazaki

Tomek i ważna rozmowa

Tomek miał dziewięć lat, mieszkał z mamą i młodszą siostrą Karoliną w bloku niedaleko szkoły. Pewnego dnia, gdy wracał do domu, zobaczył, jak starszy chłopak z jego osiedla krzyczy na małego chłopca i wrywa mu piłkę.

– Oddaj mu ją! – zawołał Tomek.

Starszy spojrzał groźnie, ale w końcu rzucił piłkę na ziemię i odszedł. Mały chłopiec popatrzył na Tomka z wdzięcznością i powiedział cicho:

– Dziękuję... Bałem się go.

Wieczorem Tomek opowiedział mamie o całej sytuacji.

– To dobrze, że zareagowałaś – powiedziała mama. – Wiesz, dzieci mają prawo do bezpieczeństwa.

Nikt nie ma prawa ich straszyć ani krzywdzić. Nawet starsi.

– A jakie jeszcze mamy prawa? – zapytał Tomek z zainteresowaniem.

Mama sięgnęła po książkę, którą kiedyś dostała ze szkoły Karoliny. Otworzyła ją na kolorowej stronie i zaczęła czytać:

– „Każde dziecko ma prawo do życia, do opieki, do nauki, do odpoczynku, do wyrażania swojego zdania, do prywatności... Ma prawo do tego, żeby czuć się bezpiecznie w domu, w szkole i na podwórku.”

Tomek zamyślił się.

– A co, jeśli ktoś w domu krzyczy albo bije?

– To też jest łamanie praw dziecka – powiedziała mama poważnie. – I wtedy trzeba o tym powiedzieć dorosłemu, któremu się ufa: nauczycielowi, pedagogowi, czasem nawet policjantowi. Dzieci mają prawo być chronione. Zawsze.

Następnego dnia w szkole pani wychowawczynie zapytała, czy ktoś słyszał o organizacji UNICEF zajmującej się prawami dzieci na całym świecie.

Tomek podniósł rękę.

– Nie słyszałem o UNICEF, ale rozmawiałem z mamą o prawach dziecka. O tym, co nam się należy i kiedy trzeba powiedzieć dorosłemu, że coś jest nie tak.

Pani uśmiechnęła się i powiedziała:

– To bardzo dobrze, Tomku. Bo kiedy dzieci znają swoje prawa, to potrafią też lepiej zadbać o siebie i o innych. W naszej klasie będziemy co miesiąc rozmawiać o prawach dziecka: o tym, że każde dziecko ma głos i ma prawo czuć się bezpiecznie. Będziemy przypominać, że nie można nikogo wyśmiewać, krzywdzić i że państwo musi zapewnić dziecku możliwość korzystania z jego praw. To wszystko jest zapisane w Konwencji o Prawach Dziecka.

Prawa dziecka wynikające z Konwencji o Prawach Dziecka

(Prowadzący dokonuje wyboru, które prawa wytnie i da grupom „na warsztat”)

● **Prawo do życia i rozwoju:**

Masz prawo żyć, rosnąć i rozwijać się bezpiecznie.

● **Prawo do imienia i obywatelstwa:**

Masz prawo mieć imię, nazwisko i przynależać do jakiegoś kraju.

● **Prawo do miłości i opieki:**

Masz prawo być kochanym i mieć kogoś, kto się Tobą opiekuje.

● **Prawo do wyrażania swojego zdania:**

Masz prawo mówić, co myślisz i czujesz, i być wysłuchanym.

● **Prawo do nauki:**

Masz prawo chodzić do szkoły i uczyć się.

● **Prawo do zabawy i odpoczynku:**

Masz prawo bawić się, odpoczywać i mieć czas wolny.

- **Prawo do prywatności:**
Masz prawo do tajemnic, np. do prywatności swoich rzeczy czy rozmów.

- **Prawo do informacji:**
Masz prawo wiedzieć, co dzieje się na świecie, i zdobywać wiedzę.

- **Prawo do ochrony przed przemocą:**
Masz prawo być chronionym przed biciem, krzywdzeniem i złym traktowaniem.

- **Prawo do opieki, jeśli jesteś chory lub niepełnosprawny:**
Masz prawo do leczenia i pomocy, jeśli jesteś chory lub masz trudności.

- **Prawo do życia w rodzinie:**
Masz prawo mieszkać z rodziną, jeśli to jest dla Ciebie dobre.

- **Prawo do ochrony w czasie wojny lub ucieczki z kraju:**
Masz prawo do bezpieczeństwa, nawet gdy uciekasz przed wojną.

- **Prawo do równego traktowania:**
Niezależnie od tego, kim jesteś, masz takie same prawa jak inne dzieci.

Więcej takich scenariuszy
i pomysłów na zajęcia

**ZNAJDZIESZ W PROGRAMIE mTALENT
EDUKACJA WŁĄCZAJĄCA**

www.mtalent.pl/edukacja-wlaczajaca

